

Nr 222

Av fru Svenson och herr Larsson, Thorsten, om inrättande av ytterligare ett seminarium för huslig utbildning.

(Lika lydande med motion nr 261 i Andra kammaren)

Enligt riksdagsbeslut år 1960 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95 skall en omorganisation av seminarierna för huslig utbildning ske. Beslutet utmynnade i inrättande av fyra seminarier, samtliga statliga och förlagda till Stockholm, Uppsala, Göteborg och Umeå. I vissa fall skall enligt beslutet utvidgning företagas.

1953 års lärarinneutbildningskommitté hade i sitt betänkande år 1957 framhållit att den stora bristen på hushållslärare snarast måste täckas och åtgärder vidtagas för att tillgodose det stora behov av lärare som föreligger på området. Ovannämnda proposition byggde på detta betänkande.

Lärarinneutbildningskommittén hade föreslagit inrättande av ett femte seminarium förlagt till södra Sverige. Enligt förslaget skulle sålunda de fem seminarierna förläggas till Stockholm, Norrköping, Göteborg, Umeå och Hälsingborg. I betänkandet hade beräkningar gjorts över behovet av hushållslärare under perioden av den nioåriga skolans successiva genomförande. Behovet ökar för varje år för att läsåret 1972/73 beräknas uppgå till 482 hushållslärare.

Även om den omorganisation av seminarierna för huslig utbildning som ligger för handen kan anses vara ett steg i rätt riktning, synes dock lokaliseringen av seminarierna högst otillfredsställande. Under det att två näraliggande städer, Uppsala och Stockholm, har var sitt seminarium, är hela den södra delen av landet i avsaknad av möjligheter till utbildning på detta område. Ändå har kraven på husligt utbildade lärare i de södra delarna av landet sedan länge gjort sig mycket starkt gällande.

Inom yrkesutbildningsväsendet pågår en betydande utbyggnad av utbildningen i husligt arbete. För Malmöhus läns del kommer den närmast förestående utbyggnaden att medföra behov av minst 23 heltidsanställda hushållslärare. För Kristianstads län beräknas den kräva cirka 10 hushållslärare. Det kan nämnas att 1959 fanns 156 lediga tjänster som hushållslärare i Malmöhus, Kristianstads, Hallands, Kronobergs och Blekinge län. Av dessa kunde endast 57 besättas med examinerade hushållslärare. 65 tjänster besattes av icke examinerade lärarkrafter, och 34 tjänster kunde över huvud inte besättas.

Situationen har under det gångna året ingalunda tett sig ljusare. Sna-

rare har olägenheterna ytterligare accentuerats, inte minst genom grundskolans successiva genomförande. Hittills har grundskolan genomförts endast i ett ringa antal av de 130 kommunerna i Skåne, men sedan den allmänt genomförts kommer den att ställa ytterligare krav på lärare i de husliga ämnena. Detsamma kan sägas om de husmodersskolor, som planeras inom yrkesskolans ram i de flesta kommuner men som ej kan komma till stånd på grund av bristen på såväl hushålls- som textillärare. Situationen blir då i det närmaste ohållbar.

Till detta kommer att den önskvärda utbyggnaden av hemkonsulentverksamheten inte kan genomföras. Inom hushållningssällskapens arbetsområde har det varit ett stort önskemål, att länen delas upp i distrikt med en hemkonsulent i varje distrikt, då begärda kurser ej kan hållas utan måste framskjutas till en tidpunkt då kursen i vissa avseenden ej är aktuell. Särskilt i södra Sverige med dess stora befolkningstäthet gör detta förhållande sig gällande. Denna uppdelning i distrikt är i nuvarande läge ogenomförbar. I sammanhanget kan också erinras om den allt större efterfrågan på kvalificerade hushållslärare för forskningsuppgifter, provverksamhet och kontaktverksamhet med hushållen inom livsmedelsindustrien, som till övervägande delen är förlagd till södra Sverige.

Behovet av textillärare gör sig också starkt gällande i södra Sverige, där sedan gammalt intresset för hemkultur och närliggande frågor framträtt mycket markant. Hemslöjdskonsulenter med gedigen utbildning i såväl vävnad och sömnad som handarbete utför ett kulturarbete av stora mått. Därtill kan påpekas att man i varje större samhälle och kommun i Sydsvrige startar yrkesskolor, där just hemvård och textilslöjd utgör ett dominerande inslag i undervisningen.

Det ovan anförda torde ge klara belägg för att en utökning av antalet hushållslärare gör sig starkt påkallad. Problemet löses emellertid inte genom att öka utbildningskapaciteten vid de förefintliga seminarierna. Med den nuvarande lokaliseringen av seminarierna tvingas ungdomar i södra Sverige, som vill utbilda sig på det husliga området, att söka sig långt från hemorten. Detta försvårar självfallet den önskvärda rekryteringen. Erfarenheterna visar att avståndet till utbildningsorten är av allra största betydelse när det gäller elevrekryteringen. Det kan nämnas att elever från Västerbottens och Norrbottens län vid hushållsseminarier för närvarande är tre gånger fler till antalet än elever från de två skånelänen. Seminariet i Umeå bidrar sålunda verksamt till en starkt ökad rekrytering av lärarinneelever i de nordliga länen.

Med hänsyn till ovan anförda måste det vara mindre välbetänkt att genom utbyggnad av t. ex. seminariet i Uppsala söka komma till rätta med de problem som här påtalas. Genom en sådan åtgärd har man inte tagit hänsyn till en rad viktiga detaljfrågor, främst elevrekryteringen.

Den enda effektiva åtgärd som kan häva den allvarliga lärarbristen på det husliga området är att man inrättar ett femte seminarium förlagt till södra Sverige. De kostnader som är förknippade med ett nytt seminarium torde i nuvarande läge hänföra sig till investeringskostnader, medan en utvidgning av de befintliga seminarierna i någon större utsträckning härigenom skulle te sig obefogad. Även investeringskostnaderna borde kunna avsevärt nedbringas genom att redan befintliga lokaler eventuellt kunde tas i anspråk för ändamålet.

Nationalekonomiskt och med hänsyn till den utveckling samhället undergår på här ifrågavarande område torde även de utgifter som i sammanhanget kan bli ofrånkomliga te sig små mot de stora värden som härigenom vunnas.

Av statsutskottets utlåtande i detta ämne vid 1962 års riksdag i anledning av då väckta motioner framgår att det tillgängliga prognosmaterialet rörande behovet av hushållslärare enligt utskottets mening inte kunde anses ge tillräckligt underlag för ett ställningstagande rörande bl. a. hushållslärarytbildningens framtida kapacitet. Arbetsmarknadsstyrelsens prognossektion hade dock under hösten 1961 påbörjat arbetet med en prognos rörande bl. a. behovet av lärare på det husliga området. Utskottet förutsatte att prognosarbetet skulle bedrivas med största möjliga skyndsamt. Av årets statsverksproposition framgår emellertid att prognosarbetet, vilket i 1962 års statsverksproposition förutsades bli slutfört våren 1962, ännu inte avslutats.

Det måste beklagas att prognosarbetet på detta sätt fördröjer ställningstaganden som med hänsyn till nu rådande brist borde ske ofördröjligen. Enligt vår mening måste det tillses att prognosmaterialet, i vart fall beträffande de delar av skolväsendet m. m. som nu nöjaktigt kan överblickas, framläggas utan dröjsmål. Därigenom kan beslut rörande seminariet i södra Sverige fattas inom en nära framtid.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att förslag om inrättande av ytterligare ett seminarium för huslig utbildning snarast måtte föreläggas riksdagen.

Stockholm den 24 januari 1963

Gärda Svenson

Thorsten Larsson